

11. **Регіони** України 2014 : стат. зб. / Держ. служба статистики України. – К., 2014. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua [Rehiony Ukrainy 2014 : stat. zb. / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. – K., 2014. – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua].

12. **Українська** культура в європейському контексті / Ю. П. Богущкий, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатко ; за ред. Ю. П. Богущкого. – К. : Знання, 2007. – 679 с. [Ukrainska kultura v yevropeiskomu konteksti / Yu. P. Bohutskiyi, V. P. Andrushchenko, Zh. O. Bezvershuk, L. M. Novokhatko ; za red. Yu. P. Bohutskoho. – K. : Znannia, 2007. – 679 s.].

13. **Управління** соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. У 2 ч. Ч. 2. / [авт. кол. : В. П. Трошинський, В. А. Скуратівський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. П. Трошинського, В. А. Скуратівського. – К. : НАДУ, 2010. – 244 с. [Upravlinnia sotsialnym i humanitarnym rozvytkom : navch. posib. U 2 ch. Ch. 2. / [avt. kol. : V. P. Troshchynskiyi, V. A. Skurativskiyi, E. M. Libanova ta in.] ; za zah. red. V. P. Troshchynskoho, V. A. Skurativskoho. – K. : NADU, 2010. – 244 s.].

14. **Фесенко Н. С.** Державне регулювання розвитку культури на регіональному рівні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Фесенко Н. С. ; Харків. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Х., 2006. – 18 с. [Fesenko N. S. Derzhavne rehulivannia rozvytku kultury na rehionalnomu rivni : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Fesenko N. S. ; Kharkiv. rehion. in-t derzh. upr. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezidentovi Ukrainy. – Kh., 2006. – 18 s.].

15. **Чміль Г.** Візуалізація реального в сучасному культурному просторі : монографія / Г. Чміль, Н. Кораблєва. – К. : Ін-т культурології НАМУ, 2013. – 256 с. [Chmil H. Vizualizatsiia realnoho v suchasnomu kulturnomu prostori : monohrafiia / H. Chmil, N. Korablova. – K. : In-t kulturolohii NAMU, 2013. – 256 s.].

16. **Чукот С. А.** Генеза духовної культури: управлінський вимір : монографія / С. А. Чукот. – К. : УАДУ, 1999. – 256 с. [Chukut S. A. Geneza dukhovnoi kultury: upravlinskyi vymir : monohrafiia / S. A. Chukut. – K. : UADU, 1999. – 256 s.].

17. **Щекова Е. Л.** Экономика и менеджмент некоммерческих организаций : учебник / Е. Л. Щекова. – СПб. : Лань, 2004. – 192 с. [Shchekova E. L. Ekonomika i menedzhment nekommercheskih organizatsiy : uchebnik / E. L. Shchelkova. – SPb. : Lan, 2004. – 192 s.].

Надійшла до редколегії 14.10.15

УДК 35.07:004

Олександр РИЖЕНКО

Національна академія державного управління
при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ В 2014 – 2015 РР.

Аналізуються особливості реалізації механізмів електронного врядування в Україні в період з 2014 по 2015 рр. Пропонуються нормативно-правові, інституційно-організаційні та ресурсно-комунікаційні заходи щодо вдосконалення реалізації системи надання електронних послуг, забезпечення електронної ідентифікації, побудова інфраструктури електронної взаємодії, структурування важливих для суспільства відкритих державних даних. Обґрунтовується необхідність активізувати роботу Міжгалузевої ради з питань розвитку електронного урядування та налагодити взаємодію з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, зокрема суб'єктами господарювання, що здійснюють адміністрування державних інформаційних ресурсів. Рекомендується реалізувати в Україні базові пріоритети міжнародної Ініціативи «Партнерство „Відкритий уряд”» у контексті функціонування системи надання електронних послуг та використання потенціалу інструментів е-демократії, що забезпечить результативність реформ, стабільний розвиток та сталу інформаційну незалежність держави і громадян.

Ключові слова: електронні послуги, електронне врядування, електронна взаємодія, відкриті дані.

Oleksandr Ryzhenko. Features of the development of E-governance mechanisms implementation in Ukraine in 2014 – 2015

The peculiarities of E-governance introduction mechanisms in Ukraine during 2014 – 2015 are analyzed. Legal, institutional, organizational, resource and communication measures to enhance E-services support, providing E-identification, build electronic interaction system, structure open government data are proposed. The necessity to enhance the activity of the Intersectoral Council for E-government development and to maintain cooperation with central and local executive bodies, local government bodies, enterprises and organizations including those that are managing state information resources is proved. To ensure effective reforms, sustainable development and information independence of the state and citizens it is recommended to implement the Open Government Partnership priorities in the field of E-services provision and E-democracy.

Key words: E-services, E-governance, E-interaction, open data.

Відповідно до державних пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» електронне врядування визначено одним із головних пріоритетів реформування системи державного управління. Саме е-врядування має забезпечити нову ефективність роботи органів влади

та високу якість обслуговування громадян і бізнесу з боку держави. Ефективність розвитку системи е-врядування в багатьох країнах світу забезпечує функціонування координаційних інституцій на основі єдиних зведених планів, які повинні об'єднувати та взаємоузгоджувати різні завдання та проекти органів влади. Однак відсутність єдиної координації та об'єднання зусиль щодо розвитку електронного врядування в Україні призвели до того, що до 2014 р. розвиток цієї сфери відбувався не послідовно й суперечливо.

Науково-теоретичному обґрунтуванню механізмів вироблення сервісно орієнтованої державної політики в Україні значної уваги приділено в дослідженнях Є. Бородіна, Н. Гончарук, В. Дрешпака, О. Карпенка, Т. Маматової, Л. Прокопенка, О. Рудика, В. Степанова, О. Орлова, С. Серьогіна та В. Тертички. Натомість на сучасному етапі її реалізації не вирішеною частиною загальної проблеми є наявність єдиного інституційного підходу до впровадження електронного врядування в Україні, як наслідок відсутній його базовий організаційно-технологічний складник – цілісна архітектура побудови.

Метою статті є аналіз особливостей реалізації механізмів електронного врядування в Україні в період з 2014 по 2015 р.

Для розуміння рівня зазначеної проблематики розглянемо типову концептуальну трирівневу модель електронного врядування країн Європейського Союзу (рисунок).

Типова концептуальна модель електронного врядування країн ЄС

Нижчий рівень моделі складається з таких компонентів, як державні реєстри та інформаційні системи підтримки прийняття державно-управлінських рішень. Державні реєстри містять первинні актуальні дані про фізичних та юридичних осіб, рухоме та нерухоме майно тощо. Дані з державних реєстрів повинні бути доступними для повторного використання. На цьому рівні головною проблемою є якість систем та реєстрів, ступінь їх сумісності та готовності до електронної взаємодії, необхідність упорядкування та належного захисту.

Рівень взаємодії є центральним у концептуальній моделі. На цьому рівні забезпечується автоматизований обмін електронними даними та електронними документами між її компонентами. Такий обмін має бути безпечним, керованим та контрольованим. Зазначимо, що в Україні відсутня єдина система електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів, утім активно розвивається система міжвідомчого електронного документообігу.

Вищий рівень має реалізовуватись на базі єдиного державного порталу послуг органів влади та інших інформаційних систем взаємодії з громадянами та бізнесом, у тому числі доступу до публічної інформації та відкритих даних. На цьому рівні головними проблемами є відсутність єдиного порталу, а також уніфікованих правил та вимог запровадження електронних послуг.

В Україні спільною для всіх рівнів є проблема відсутності єдиної системи електронної ідентифікації та аутентифікації громадян. У попередніх наукових дослідженнях визначені основні стратегічні пріоритети розвитку вітчизняної сфери е-врядування на 2014 – 2017 рр., реалізацію яких здійснює Державне агентство з питань електронного урядування України. Базовими є такі напрями: реалізація системи надання електронних послуг, забезпечення електронної ідентифікації, побудова інфраструктури електронної взаємодії, структурування важливих для суспільства відкритих державних даних [7, с. 102].

Для кожного із цих напрямів Державне агентство визначило чіткі завдання та запланувало комплекс заходів щодо реалізації сфери електронного врядування на період 2014 – 2015 рр., ключовими показниками ефективності яких повинні стати:

- упровадження в промислову експлуатацію систем електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та міжвідомчого електронного документообігу;
- здійснення в електронній формі обміну організаційно-розпорядчими документами та даними з реєстрів між центральними органами виконавчої влади (ЦОВВ);
- запровадження інструментарію подачі е-звернень та е-петицій до органів влади;
- електронне надання пріоритетних управлінських послуг для

громадян та бізнесу відповідно до переліку 20 базових сервісів ЄС;
– упровадження в промислову експлуатацію Єдиної системи електронної ідентифікації та аутентифікації;
– наявність доступних, зручних та захищених засобів е-ідентифікації (BankID, електронний цифровий підпис тощо);
– функціонування порталу відкритих даних з інформацією з базових державних реєстрів.

Проаналізуємо окремо кожний із пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної сфери е-врядування.

Перший напрям – електронні послуги – це доступні, прозорі, некорупційні, швидкі та зручні сервіси органів влади. Ситуація навколо впровадження в Україні е-послуг органів влади суперечлива. З одного боку, є великі очікування у громадян та бізнесу, є велика кількість активних ініціатив від держави, IT-бізнесу, волонтерів, міжнародних та вітчизняних донорів (фондів) щодо реалізації пілотних е-послуг. Наприклад, у межах проекту «Електронне урядування задля прозорості та громадянської участі», який реалізується за підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва в Україні, відпрацьовується надання електронних послуг за єдиними правилами та механізми взаємодії центру і регіонів у процесі їхньої реалізації. До проекту відібрано потужні регіони з різним рівнем розвитку автоматизації процесів реалізації послуг органами влади. Наприклад, Волинська та Дніпропетровська області впровадили типові програмні забезпечення у всі місцеві центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), у той час як Вінницька та Одеська області ще на шляху до вирішення цього питання. Також високим рівнем автоматизації ЦНАП характеризуються Вінниця та Луцьк. Одним із головних завдань проекту є забезпечення єдиного стандарту якості надання так званих адміністративних послуг по всій території пілотних регіонів, у тому числі в новостворених центрах громад. Однак з іншого боку, подібні пілотні проекти та ініціативи реалізуються за різними підходами та правилами, не до кінця враховуючи нормативно-правове забезпечення цього питання, що може призвести до незручності для громадян та бізнесу, а також великих ризиків щодо подальшого використання.

Зазначені ініціативи є інноваційними, але для якісного та комплексного вирішення існуючих проблем необхідні системні рішення, формування єдиного підходу, єдиних правил, які дозволять створювати якісні та безпечні електронні послуги, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Саме з цією метою Державним агентством з питань електронного урядування України разом з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (далі – Мінекономрозвиток) підготовлено проект Концепції розвитку системи надання електронних послуг в Україні [6].

Концепція, розрахована до 2020 р., передбачає виконання комплексних заходів за такими напрямками:

- оптимізація порядку надання послуг органами влади (в Україні складний та зарегульований порядок здійснення сервісної діяльності);
- визначення та планування розвитку е-послуг;
- формування єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури надання е-послуг;
- розвиток е-готовності громадян, їх цифрової грамотності.

Додатком до концепції планується затвердити перелік пріоритетних послуг для обов'язкового запровадження в електронній формі відповідно до переліку базових сервісів ЄС (12 – для громадян та 8 – для бізнесу). Це дозволить забезпечити комплексну оптимізацію сервісної діяльності, що передбачає внесення великої кількості змін до чинного законодавства України. Окрім того, на сьогодні ведеться активна співпраця з Мінекономрозвитком щодо модернізації та запровадження єдиного державного порталу послуг органів влади та опису технічних вимог. Доцільним було б залучити до цього процесу й інші ЦОБВ.

Другим пріоритетним напрямом розвитку, як зазначалося вище, є електронна взаємодія, процес реалізації якої можна поділити на обмін електронними документами та автоматизований обмін даними між базовими реєстрами й інформаційними системами органів влади. У процесі своєї діяльності, у тому числі при наданні управлінських сервісів, органи влади та інші державні установи обмінюються даними. Такий процес має бути безпечним, гармонізованим, керованим і контрольованим, що досягається шляхом побудови так званої шини даних, іншими словами єдиної системи електронної взаємодії, яка забезпечує автоматизований обмін даними в електронній формі з баз даних органів влади. Єдина система електронної взаємодії – це вирішення питання запровадження е-послуг, спрощення порядку надання цих послуг, підвищення ефективності роботи влади, зняття відомчої закритості тощо. За даним напрямом підготовлено проект Закону України «Про єдину систему електронної взаємодії», який наразі проходить обговорення, а також розпочато тестування двох систем, що успішно функціонують у країнах ЄС [5].

Третій напрям – електронна ідентифікація, яка сприяє розвитку електронних форм взаємодії і забезпечує довіру і безпеку в електронному середовищі. Однак, на жаль, на сьогодні строки виконання, сфера діяльності та межі відповідальності не визначені вітчизняним законодавцем. З метою формування державної політики у цій сфері міжвідомчою робочою групою розроблено Національну стратегію електронної ідентифікації України [2], яка передбачає створення єдиної системи електронної ідентифікації та аутентифікації, що надаватиме можливість ідентифікувати громадянина для взаємодії

з органами влади засобами електронного цифрового підпису, BankID, MobileID тощо. У цьому контексті актуальними є питання створення та наповнення єдиного демографічного реєстру та ID-карти громадянина, що потребує (як і в разі щодо запровадження єдиного державного порталу) об'єднання зусиль різних ЦОВВ.

Реалізація четвертого напрямку – структурування важливих для суспільства відкритих державних даних здійснюється в контексті прийнятого Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних», який встановлює вимоги щодо надання доступу до публічної інформації з базових державних реєстрів у формі відкритих даних та запровадження єдиного порталу відкритих даних [3]. Зокрема, Державне агентство підготувало проект Постанови Кабінету Міністрів України, за яким планується затвердити порядок та формати публікації таких даних, та перелік державних інформаційних систем.

Зазначимо, що для здійснення єдиної координації сфери е-врядування в Україні необхідно створити відповідне нормативно-правове підґрунтя, зокрема реанімувати, реформувати, оновити існуючу Національну програму інформатизації, що дасть змогу повернутись до єдиних об'єднаних планів щодо реалізації завдань інформатизації. Зазначимо, що, наприклад, у Південній Кореї – світового лідера з розвитку е-врядування, де діє подібна програма, протягом останніх чотирьох років жоден орган влади не може отримати бюджетні кошти на проект інформатизації, поки цей проект не буде перевірений і узгоджений відповідним керуючим органом та не включений до єдиного переліку завдань, так званої єдиної дорожньої карти. Такий самий механізм задіяно і в Німеччині – бюджетні кошти не витрачаються на проект до його консолідованого узгодження. Зазначимо, що в Естонії, яка є лідером впровадження технологій сервісної держави на пострадянському просторі, існує дуже складна дворівнева процедура погодження проектів кожного відповідального органу влади і лише після цього здійснюється належне фінансування. Завдяки цьому в цих країнах досягнуто:

- забезпечення ефективного та цільового використання бюджетних коштів;
- уникнення дублювання завдань органами влади та повторне використання рішень іншими органами влади;
- поєднання завдань різних органів влади для досягнення більших цілей;
- забезпечення сумісності створених рішень.

Стосовно реалізації організаційно-інституційних механізмів впровадження вітчизняної системи е-врядування слід зазначити на важливому кроці Кабінету Міністрів України, який своєю постановою

від 27 травня 2015 р. № 352 [4] затвердив новий склад Міжгалузевої ради з питань розвитку електронного урядування та запровадив зміни в її Положенні щодо взаємодії з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, зокрема суб'єктами господарювання, що здійснюють адміністрування державних інформаційних ресурсів.

На сьогодні в Україні діє велика кількість ініціатив різних органів влади, які неузгоджені між собою. У попередні роки на інформатизацію виділялись чималі бюджетні кошти, але відсутність єдиної координації щодо їх витрати часто призводила до реалізації неефективних та неякісних проектів (за різними оцінками більше ніж 7 млрд витрачено лише на створення програмного забезпечення, право власності на яке не було передано державі). Тому головною метою Міжгалузевої ради є забезпечення єдиної координації, взаємоузгодження всіх завдань і проектів та об'єднання зусиль з метою досягнення більших спільних цілей розвитку електронного урядування. Зазначимо, що саме зі створенням подібних міжвідомчих інституцій та об'єднання зусиль у багатьох країнах розпочинався ефективний розвиток е-врядування, наприклад як у Швеції, Великобританії чи Естонії.

Жоден орган влади не вирішує одноосібно таке складне та комплексне питання, як запровадження електронного урядування. У цьому контексті слід диверсифікувати реалізацію в Україні започаткованої 20 вересня 2011 р. міжнародної Ініціативи «Партнерство „Відкритий Уряд”» (Open Government Partnership), яка має на меті впровадження інформаційних технологій для вдосконалення процесу надання державних та муніципальних послуг. Українська держава (разом із 50 іншими країнами) приєдналась до Декларації «Відкритого уряду», яку підписали представники 8 країн-засновниць (Бразилії, Великобританії, Індонезії, Мексики, Норвегії, ПАР, США та Філіппін) [1, с. 217]. З 2012 р. вітчизняна реалізація Ініціативи стала дієвим механізмом впровадження відкритості і прозорості державної політики, залучення до її формування інститутів громадянського суспільства, забезпечення професійної чесності в державному управлінні, доступу до публічної інформації та запобігання і протидії корупції. Для впровадження технологій електронного урядування та розвитку електронної демократії, що передбачено Планом дій із впровадження Ініціативи у 2014 – 2015 рр. Державним агентством створена інтерактивна система «Оцінка електронної готовності України», розроблена нормативно-правова база щодо врегулювання питання з оприлюднення в мережі Інтернет відкритих урядових даних та порядку роботи з електронними зверненнями громадян, розроблені та внесені на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо реалізації потенціалу інструментів

е-демократії як засобів, що забезпечать можливість громадян впливати на прийняття державних рішень та контролювати владу. Саме реалізація зазначених пріоритетів забезпечить результативність реформ, стабільний розвиток та сталу інформаційну незалежність держави і громадян.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу особливостей сучасної реалізації механізмів електронного врядування в Україні за період 2014–2015 рр., ми дійшли таких висновків щодо їх подальшого вдосконалення:

1. Необхідно оновити нормативно-правове забезпечення реалізації стратегічних напрямів розвитку електронного врядування в Україні шляхом прийняття відповідних проектів законних та підзаконних актів, а саме: Закону України «Про єдину систему електронної взаємодії», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку та форматів публікації відкритих державних даних і переліку державних інформаційних систем», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи надання електронних послуг в Україні». Окрім того, слід задіяти існуючу Національну програму інформатизації, що дасть змогу повернутися до єдиних об'єднаних планів щодо реалізації завдань інформатизації.

2. У контексті реалізації організаційно-інституційних механізмів впровадження е-врядування слід активізувати роботу Міжгалузевої ради та налагодити взаємодію з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, зокрема суб'єктами господарювання, що здійснюють адміністрування державних інформаційних ресурсів.

3. Реалізація в Україні базових пріоритетів міжнародної Ініціативи «Партнерство „Відкритий Уряд”» у контексті функціонування системи надання електронних послуг та використання потенціалу інструментів е-демократії забезпечить результативність реформ, стабільний розвиток та сталу інформаційну незалежність держави і громадян.

Теоретичному обґрунтуванню ресурсного забезпечення одного з базових пріоритетів розвитку вітчизняної сфери е-врядування – реалізації системи надання електронних послуг органами влади в Україні автор приділить увагу в подальших наукових розробках.

Список використаних джерел / List of references

1. **Карпенко О. В.** Розбудова системи порталів послуг органів виконавчої влади України у рамках реалізації Ініціативи «Партнерство „Відкритий уряд”» / О. В. Карпенко // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л., 2012. – Вип. 32. – С. 216 – 223 [Karpenko O. V. Rozbudova systemy portaliv posluh orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy u ramkakh realizatsii Initsiatyvy «Partnerstvo „Vidkryti uriad”» / O. V. Karpenko // Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. / Lviv. rehion. in-t derzh. upr. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezidentovi Ukrainy. – L., 2012. – Vyp. 32. – S. 216 – 223].

2. **Національна** стратегія електронної ідентифікації України : Біла книга з електронного урядування. – Режим доступу : www.e.gov.ua/sites/default/files/wb_eid_20_03_0.pdf [Natsionalna stratehiia elektronnoi identyfikatsii Ukrainy : Bila knyha z elektronnoho uriaduvannia. – Rezhym dostupu : www.e.gov.ua/sites/default/files/wb_eid_20_03_0.pdf].

3. **Про внесення** змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних : Закон України від 9 квіт. 2015 р. № 319-VIII // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 35. – Ст. 1033. – С. 36 [Pro vnesennia zmin do deiakyx zakoniv Ukrainy shchodo dostupu do publichnoi informatsii u formi vidkrytykh danykh : Zakon Ukrainy vid 9 kvit. 2015 r. № 319-VIII // Ofits. visn. Ukrainy. – 2015. – № 35. – St. 1033. – S. 36].

4. **Про внесення** змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14 січня 2009 р. № 4 : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 трав. 2015 р. № 352 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 44. – Ст. 1397. – С. 91 [Pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 sichnia 2009 r. № 4 : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 trav. 2015 r. № 352 // Ofits. visn. Ukrainy. – 2015. – № 44. – St. 1397. – S. 91].

5. **Про єдину** систему електронної взаємодії : проект Закону України. – Режим доступу : www.minregion.gov.ua/attachments/files/press/opalyuvalnyy_period_2015 [Pro yedynu systemu elektronnoi vzaemodii : proekt Zakonu Ukrainy. – Rezhym dostupu : www.minregion.gov.ua/attachments/files/press/opalyuvalnyy_period_2015].

6. **Про схвалення** Концепції розвитку системи надання електронних послуг в Україні : проект розпорядження Кабінету Міністрів України // Державне агентство з питань електронного урядування України. – К., 2015. – Режим доступу : www.e.gov.ua/sites/default/files/konceptsiya_rozvytku_e-poslug.pdf [Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy nadannia elektronnykh posluh v Ukraini : proekt rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy // Derzhavne ahentstvo z pytan elektronnoho uriaduvannia Ukrainy. – K., 2015. – Rezhym dostupu : www.e.gov.ua/sites/default/files/konceptsiya_rozvytku_e-poslug.pdf].

7. **Риженко О. В.** Стратегічні пріоритети сучасного розвитку електронного урядування в Україні / О. В. Риженко // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 43. – С. 99 – 103 [Ryzhenko O. V. Stratehichni priorytety suchasnoho rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini / O. V. Ryzhenko // Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. Lviv. rehion. in-tu derzh. upr. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezidentovi Ukrainy. – L. : LRIDU NADU, 2015. – Vyp. 43. – S. 99 – 103].

Надійшла до редколегії 25.08.15